

Slovak translation of:
Teenage immunisations for ages 14 to 18.

Očkovanie mládeže od 14. do 18. roku života

Úvod

Tento informačný leták je určený pre mládež vo veku od 14 do 18 rokov a pre ich rodičov. Vysvetľuje sa v ňom:

- očkovanie, ktoré sa podáva mládeži, zvyčajne keď sú stále v škole.
- prečo je očkovanie potrebné.
- akým vedľajším účinkom môže dôjsť.

V tomto informačnom letáku sú tiež zodpovedané najčastejšie otázky týkajúce sa očkovania.

Ak máte akékoľvek otázky alebo požadujete viac informácií, poraďte sa s školskou zdravotnou sestrou alebo s lekárom alebo zdravotnou sestrou na vašom zdravotnom stredisku. Môžete tiež navštíviť webové stránky www.immunisation.nhs.uk alebo www.dhsspsni.gov.uk/immunisation

Prečo potrebujeme očkovanie?

Štátny očkovací program viedol k tomu, že v Spojenom kráľovstve takmer vymizli také nebezpečné choroby, ako tetanus, diftéria a detská obrna. Tieto choroby sa ale môžu vrátiť, keďže stále existujú v Európe a vo svete. Preto je nutné, aby ste sa pred nimi ochránili. V Spojenom kráľovstve sa tieto choroby darí udržiavať v patričných medziach práve vďaka vysokému stupňu očkovania.

Ako funguje očkovanie?

Vakcíny obsahujú malý pomer baktérie alebo vírusu, ktorý spôsobuje chorobu alebo nepatrné množstvo chemikálií, ktoré vytvára baktéria. Vakcíny fungujú tak, že stimulujú imunitný systém tela, aby vytvoril protilátky (látky, ktoré bojujú proti infekciám a chorobám). Keď potom prídete do kontaktu s infekciou, protilátky ju už rozpoznajú a ochrania vás.

Vakcína Td/IPV

Vakcína Td/IPV, ktorá je podávaná ako jednorazová injekcia, zosilňuje ochranu, ktorú ste ako dieťa dostali proti tetanu (T), diftérii (d) a detskej obrne (IPV – inaktivovaná vakcína proti detskej obrne).

Akým chorobám zabráni vakcína Td/IPV?

Tetanus

Tetanus je bolestivá choroba, ktorá postihuje svaly a môže spôsobiť problémy s dýchaním. Je spôsobená vtedy, ak sa mikroby, ktoré sa nachádzajú v pôde a hnoji, dostanú cez otvorené rany alebo popáleniny do tela. Tetanus postihuje nervový systém a môže spôsobiť smrť. Neprenáša sa z jednej osoby na druhú.

Diftéria

Diftéria je závažná choroba, ktorá väčšinou začína bolesťou v krku a môže sa rýchlo rozvinúť a spôsobiť problémy s dýchaním. Môže poškodiť srdce a nervový systém a v závažných prípadoch môže spôsobiť smrť. Pred tým, ako bola v Severnom Írsku zavedená vakcína proti diftérii, vyskytovalo sa až 1 500 prípadov diftérie ročne.

Detská obrna

Obrna je vírus, ktorý napáda nervový systém a môže spôsobiť trvalé ochrnutie svalov. Ak postihne hrudníkové svaly alebo mozog, detská obrna môže spôsobiť smrť. Pred tým, ako bola v Severnom Írsku zavedená vakcína proti detskej obrne, vyskytovalo sa až 1 500 prípadov paralytickej obrny ročne.

Časté otázky

Ak som bol v detstve očkovaný proti tetanu, diftérii a detskej obrne, som stále chránený?

Je možné, že do určitej miery ochranu stále máte, ale potrebujete sa nechať preočkovať, aby ste dokončili rutinné očkovanie a zaistili tým svoju dlhodobú ochranu.

Koľkokrát sa musím nechať preočkovať?

Aby ste si vytvorili a uchovali imunitu, celkom potrebujete päť očkovacích dávok proti tetanu, diftérii a detskej obrne. Mali by ste dostať:

- prvé tri dávky ako bábätko;
- štvrtú dávku v treťom až piatom roku života, ešte pred zahájením školskej dochádzky;
- piatu dávku teraz.

Počas svojho života zvyčajne nepotrebujete viac ako päť dávok vakcín proti tetanu, diftérii alebo detskej obrne, ale je možné, že ak navštevujete isté krajiny, budete potrebovať ďalšie očkovacie dávky. To si môžete overiť u zdravotnej sestry na zdravotnom stredisku.

Ak si myslíte, že ste možno vynechali niektorú zo svojich očkovacích dávok, konzultujte školskú zdravotnú sestru alebo lekára.

Ako sa podáva preočkovanie vakcínou Td/IPV?

Dostanete jednu injekciu do hornej časti ruky. Nikomu sa injekcie nepáčia, ale je to veľmi rýchle. Používa sa malá ihla a vy ucítite iba malé pichnutie ako keby špendlíkom. Ak máte z injekcie obavy, povedzte to vopred sestričke alebo lekárovi.

Existujú nejaké dôvody, na základe ktorých by som nemal byť preočkovaný?

Je veľmi málo dôvodov, na základe ktorých by ste nemali byť preočkovaní. Lekára alebo zdravotnú sestru by ste mali informovať v týchto prípadoch:

- ak máte veľmi vysokú teplotu alebo horúčku;
- ak ste mali kŕče alebo záchvaty;
- ak ste mali alergickú reakciu na akékoľvek očkovanie;
- ak ste mali silnú alergiu na čokoľvek; ak ste mali poruchu krvácania;
- ak ste boli liečení na rakovinu;
- ak máte akúkoľvek chorobu, ktorá postihuje imunitný systém (napr. leukémiu, HIV alebo AIDS);
- ak užívate akékoľvek lieky, ktoré ovplyvňujú imunitný systém (napr. vysoké dávky steroidov alebo lieky podávané po transplantácii orgánov alebo lieky na rakovinu);
- ak ste tehotná;
- ak trpíte akoukoľvek závažnou chorobou.

Vyššie uvedené okolnosti neznamenaajú, že nemôžete podstúpiť očkovanie, ale pomôže to lekárovi alebo sestričke rozhodnúť sa, aké očkovanie je pre vás najlepšie a či by vám mali poradiť niečo iné. Rodinná história neznamená, že kvôli tomu nemusíte byť zaočkovaní.

Má vakcína nejaké vedľajšie účinky?

Je bežné, že miesto vpichu opuchne alebo začervenie. Niekedy sa vytvorí malá bezbolestná hrčka, ale ta o niekoľko týždňov zmizne. Závažnejšie vedľajšie účinky sú zriedkavé, ale môžete dostať horúčku, bolesti hlavy, závrate, nevoľnosť a zväčšené uzliny.

Ak sa po očkovaní nebudete cítiť dobre, môžete si dať paracetamol alebo ibuprofen. Dôkladne si prečítajte priložený návod a vezmite si dávku odpovedajúcu vášmu veku. Ak to bude nutné, o šesť hodín neskôr si vezmite druhú dávku. Ak budete mať po druhej dávke stále vysokú teplotu, poraďte sa s lekárom.

Nezabudnite, ak je vám menej ako 16 rokov, nemali by ste užívať žiadne lieky, ktoré obsahujú aspirín.

Ak máte akýkoľvek problém, ktorý môže byť spojený s očkovaním, informujte o tom lekára.

Jedná sa o jediné očkovanie, ktoré teraz potrebujem?

Ak ste dievča, mali by ste mať v 12. až 13. roku života (deviata trieda) vakcínu proti vírusu spôsobujúcemu papilómy u ľudí (HPV), ktorá vás má ochrániť pred rakovinou krčka maternice v neskoršom živote. Jedná sa o tri očkovania počas šiestich mesiacov. V súčasnosti prebieha kampaň, pri ktorej sa vyvíja snaha očkovať všetky dievčatá vo veku deviatej triedy až do veku 18 rokov, ktoré ešte neboli. Táto kampaň bude prebiehať do roku 2011. Ďalšie informácie nájdete na webových stránkach www.helpprotectyourself.info

Keď vám bude podávaná vakcína Td/IPV, bolo by dobré si u zdravotnej sestry alebo u lekára skontrolovať, či máte všetky aktuálne vakcíny, napr. MenC a MMR.

Vakcína MMR

Vakcína MMR chráni pred osýpkami (M), mumps (M) a rubeolou (R).

Je najmä dôležité si overiť, či máte kompletne vakcíny MMR, keďže niektorí mladí ešte nemali dve dávky vakcíny MMR. Vakcína MMR bola zavedená v r. 1988 a druhé preočkovanie bolo zavedené v r. 1996. Ak ste sa narodili pred r. 1992, je pravdepodobné, že ste mali iba jednu dávku vakcíny MMR.

Ak si myslíte, že sa vás to týka, mala by vám byť ponúknutá druhá dávka zároveň s vakcínou Td/IPV. Ak nie, opýtajte sa svojho obvodného lekára alebo zdravotnej sestry.

Ak ste nikdy nedostali vakcínu MMR, mali by ste dostať jednu vakcínu teraz a ďalšiu o niekoľko mesiacov neskôr.

Osýpky, mumps a rubeola môžu viesť k závažným komplikáciám.

- Osýpky môžu spôsobiť ušnú infekciu, respiračné problémy a meningitídu/encefalitídu (zápal mozgu). Pravdepodobnosť úmrtia je 1 z 2 500 – 5 000.

- Mumps môže spôsobiť hluchotu; zvyčajne je možné čiastočné alebo úplné zotavenie. Tiež môže u chlapcov a mužov spôsobiť bolestivé opuchnutie semenníkov a u dospievajúcich dievčat a žien môže spôsobiť zápal vaječníkov. Bola to najväčšia príčina vírusovej meningitídy u detí.
- Rubeola môže tiež spôsobiť zápal mozgu a poruchy zrážanlivosti krvi. U tehotných žien môže spôsobiť spontánny potrat alebo ich bábätkám môže spôsobiť závažné zdravotné problémy, ako napr. slepotu, hluchotu, srdečné problémy alebo poškodenie mozgu.

Existujú nejaké dôvody, na základe ktorých by som nemal byť podstúpiť očkovanie vakcínou MMR?

Existuje veľmi málo dôvodov, na základe ktorých by ste nemali podstúpiť očkovanie vakcínou MMR, ale ak trpíte niektorým z vyššie uvedených zdravotných problémov, mali by ste o tom informovať lekára alebo zdravotnú sestru.

Má vakcína MMR nejaké vedľajšie účinky?

Vedľajšie účinky po vakcíne MMR sú veľmi zriedkavé. Je možné, že asi týždeň až 10 dní po očkovaní dostanete horúčky, objavia sa vám vyrážky podobné ako u osýpok a stratíte chuť k jedlu, keďže vtedy sa aktivuje očkovač zložka osýpok. Tiež môžete pociťovať bolesť v kĺboch.

Asi dva týždne po podaní vakcíny MMR sa vám vo vzácných prípadoch môžu objaviť malé vyrážky, ktoré sa podobajú modrinám, čo je spôsobené očkovač zložkou rubeoly. Zvyčajne sa to spraví samé, ale ak takéto škvrny zbadáte, ukážte ich lekárovi.

Asi tri týždne po injekcii môžete dostať miernu formu mumps, keďže sa vtedy aktivuje zložka vakcíny mumps.

Porovnaním vedľajších účinkov vakcíny MMR a vedľajších účinkov osýpok, mumps a rubeoly bolo preukázané, že vakcína je oveľa bezpečnejšia ako tieto choroby. V posledných rokoch sa v médiách veľa hovorí o možnej súvislosti medzi vakcínou MMR a autizmom u detí. Napriek tomu existuje veľa dôkazov na to, že to súvislosť nemá. Viac informácií nájdete na webových stránkach www.immunisation.nhs.org.uk alebo www.dhsspsni.gov.uk/immunisation

Vedomosti o meningitíde a septikémii

Meningitída je zápal mozgových blán. Tie isté baktérie, ktoré spôsobujú meningitídu, môžu spôsobiť aj septikémiu (otravu krvi). Ako meningitída, tak i septikémia sú veľmi závažné. Môžu spôsobiť trvalé poškodenie a smrť. Príznaky sa môžu objaviť rýchlo, preto musí byť liečba nasadená ihneď. Ak ste ešte neboli očkovaní proti meningitíde C, mali by ste sa nechať očkovať čo najskôr. Vakcína MenC chráni iba pred jedným typom meningitídy a septikémie, preto by ste mali poznať príznaky a symptómy.

Čoho je treba si všímať?

U starších detí, dospievajúcich a dospelých sa hlavné symptómy meningitídy môžu prejavíť takto:

- strnutie šije (overte, či môžu pobožkať svoje kolená alebo dotknúť sa čelom svojich kolien);
- veľmi silné bolesti hlavy (tento jediný príznak nie je dôvodom na vyhľadanie lekárskej pomoci);
- citlivosť na jasné svetlo;
- zvracanie;
- horúčka;
- ospalosť, človek menej reaguje alebo je zmätený;
- vyrážky.

A hlavné symptómy **septikémie** môžu zahŕňať:

- ospalosť, človek menej reaguje, je neprítomný duchom alebo zmätený (neskorší príznak u septikémie);
- silné bolesti v rukách, nohách a kĺboch;
- veľmi studené dlane a chodidlá;
- chvenie;
- rýchle dýchanie;
- červené alebo ružové škvrny, ktoré nezmiznú pod tlakom (urobte si test skleneným pohárom, ktorý je vysvetlený ďalej);
- vracanie;
- horúčka;
- hnačka a kŕče v žalúdku.

Je nutné si uvedomiť, že u každého sa neprejavia všetky vyššie uvedené symptómy. Ak sa u niekoho prejavia niektoré z vyššie uvedených symptómov, najmä červené alebo ružové škvrny, **ihneď** vyhľadajte lekársku pomoc. Ak sa

vám nepodarí skontaktovať svojho lekára, alebo ak u vás pretrvávajú obavy aj po tom, čo ste sa poradili s lekárom, dôverujte svojmu inštinktu a odveďte postihnutú osobu do najbližšej nemocnice.

Ak k vyrážke spôsobenej septikémiou pevne priložíte sklenený pohár, vyrážka nezmizne. Vyrážku uvidíte cez sklo. Ak k tomu dôjde, ihneď vyhľadajte lekársku pomoc.

Kde môžem získať viac informácií?

Informácie o meningitíde poskytujú organizácie „The Meningitis Research Foundation“ (Nadácia na výskum meningitídy) a „The Meningitis Trust“ (Nadácia meningitídy).

„The Meningitis Research Foundation“ má otvorenú bezplatnú tel. linku 24 hodín denne na čísle 080 8800 3344. Tiež sa môžete pozrieť na ich webové stránky www.meningitis.org „The Meningitis Trust“ má tiež bezplatnú tel. linku 24 hodín denne na čísle 0800 028 1828. Tiež môžete navštíviť ich webové stránky www.meningitis-trust.org

Očkovací kalendár pre deti

Kedy očkovať	Choroby, pred ktorými vakcíny chránia	Ako sa podáva
2. mesiac života	Diftéria, tetanus, pertussis (čierny kašeľ), detská obrna a Hib	Jedna injekcia
	Pneumokoková infekcia	Jedna injekcia
3. mesiac života	Diftéria, tetanus, pertussis, detská obrna a Hib	Jedna injekcia
	Meningitída C	Jedna injekcia
4. mesiac života	Diftéria, tetanus, pertussis, detská obrna a Hib	Jedna injekcia
	Meningitída C	Jedna injekcia
	Pneumokoková infekcia	Jedna injekcia
12. mesiac života	Hib a meningitída C	Jedna injekcia
15. mesiac života	Osýpky, mumps a rubeola	Jedna injekcia
	Pneumokoková infekcia	Jedna injekcia
3. až 5. rok života	Diftéria, tetanus, pertussis a detská obrna	Jedna injekcia
	Osýpky, mumps a rubeola	Jedna injekcia
Dievčatá od 12. do 13. roku života	Rakovina krčku maternice spôsobená ľudským papilomavírusom typu 16 a 18	Tri injekcie počas 6 mesiacov
14. až 18. rok života	Tetanus, diftéria a detská obrna	Jedna injekcia

Ak vám nebola podaná niektorá z vyššie uvedených vakcín, nikdy nie je neskoro na to, aby ste sa nechali zaočkovať. Najmä si overte, či vám bola podaná vakcína MenC a dve dávky vakcíny MMR. Ak vám neboli podané všetky dávky vakcín, alebo ak si nie ste istí, poradte sa s obvodným lekárom alebo s školskou sestričkou.

Ak by ste chceli získať ďalšie informácie o očkovaní, navštívte webové stránky DHSSPS www.dhsspsni.gov.uk/immunisation alebo štátne webové stránky o očkovaní www.immunisation.nhs.uk. Informácie o HPV nájdete na stránkach www.helpprotectyourself.info

Produced by the **Public Health Agency** on behalf of the Department of Health, Social Services and Public Safety. Crown Copyright material reproduced with the permission of the Controller of HMSO and the Queen's Printer for Scotland.

02/10